

# JUGOSLAVIJA INVADIRANA!

## Amerika pošlje orožje in druge potrebščine Jugoslaviji!

Grčija ustavila pohod Hitlerjeve armade. Ljute bitke divjajo ob bolgarsko-grški meji. Nemški bombniki uprizorili tri napade na Beograd. Bombe razbile železniško postajo in zanetile požare. Zagreb tudi napaden iz zraka. Minister Kulovec ubit v Beogradu. Angleške čete zasedle Addis Ababa in pogonale Italijane v hribe

WASHINGTON, D. C., 7. apr. — Grčija je naznanila, da bo bila zalagala Jugoslavijo z orožjem in drugimi potrebščinami, da se bo lahko upirala nemški invaziji. Državni tajnik Cordell Hull je obzadeno naznanilo po konferenci s predsednikom Rooseveltom in naglasil, da je akcija glasu s ameriško politiko, kar je drava, ki se branijo napadalcem, dobiti vsa pomoč.

Man H. Davis, načelnik vojske, je istočasno naznanil, da bo Jugoslavija takoj prejela milijon dolarjev. On avtoriziral nakup opreme za vojni bolnišnice, odelj ter 2.000.000 obvez.

Ameriško ljudstvo simpatizira z Jugoslavijo, ki je postal število evropanov napada. "Prvi v svoji izjavi. "Mi bomo nasledovali junško borbo in vrnemo ljudstva, ki svoje neodvisnost in svojo suverenost."

GRČIJA, 7. apr. — Nemški bombniki so ustavili potovanje oborožene sile v srbskih, v katerih je padlo veliko Nemcev. Se glasilo objavilo poročilo. Na bojno kopice ubitih nemških vojakov.

BRITANIJA, 7. apr. — Nemški bombniki so ustavili potovanje oborožene sile v srbskih, v katerih je padlo veliko Nemcev. Se glasilo objavilo poročilo. Na bojno kopice ubitih nemških vojakov.

ŠVICARSKA, 7. apr. — Nemški bombniki so ustavili potovanje oborožene sile v srbskih, v katerih je padlo veliko Nemcev. Se glasilo objavilo poročilo. Na bojno kopice ubitih nemških vojakov.

FRANCOZA, 7. apr. — Nemški bombniki so ustavili potovanje oborožene sile v srbskih, v katerih je padlo veliko Nemcev. Se glasilo objavilo poročilo. Na bojno kopice ubitih nemških vojakov.

AMERIČANA ARETIRANA KOT ŠPIONA NA KUBI

Camaguey City, Kuba, 5. apr. — Otto Mayer Mosley in njegova nečakinja Ennice Lipowac Tomic, ameriška državljanca, doma iz Frankforta, Ill., sta bila aretirana na obtožbo špionaže v prilog Nemčiji in Italiji. Oba sta zanikala obdolžitve, a sta bila vseeno poslana v zapor, ko je policija našla v njunem stanovanju zemljevide krajev v Guantanamo, kjer ima Amerika pomorske baze.

AMERIČANA ARETIRANA KOT ŠPIONA NA KUBI

Camaguey City, Kuba, 5. apr. — Otto Mayer Mosley in njegova nečakinja Ennice Lipowac Tomic, ameriška državljanca, doma iz Frankforta, Ill., sta bila aretirana na obtožbo špionaže v prilog Nemčiji in Italiji. Oba sta zanikala obdolžitve, a sta bila vseeno poslana v zapor, ko je policija našla v njunem stanovanju zemljevide krajev v Guantanamo, kjer ima Amerika pomorske baze.

AMERIČANA ARETIRANA KOT ŠPIONA NA KUBI

Camaguey City, Kuba, 5. apr. — Otto Mayer Mosley in njegova nečakinja Ennice Lipowac Tomic, ameriška državljanca, doma iz Frankforta, Ill., sta bila aretirana na obtožbo špionaže v prilog Nemčiji in Italiji. Oba sta zanikala obdolžitve, a sta bila vseeno poslana v zapor, ko je policija našla v njunem stanovanju zemljevide krajev v Guantanamo, kjer ima Amerika pomorske baze.

AMERIČANA ARETIRANA KOT ŠPIONA NA KUBI

Camaguey City, Kuba, 5. apr. — Otto Mayer Mosley in njegova nečakinja Ennice Lipowac Tomic, ameriška državljanca, doma iz Frankforta, Ill., sta bila aretirana na obtožbo špionaže v prilog Nemčiji in Italiji. Oba sta zanikala obdolžitve, a sta bila vseeno poslana v zapor, ko je policija našla v njunem stanovanju zemljevide krajev v Guantanamo, kjer ima Amerika pomorske baze.

## AMERIŠKA VLA DA ZAVRNILA PROTEST OSIŠČA

Hull citiral določbe mednarodnega prava

## MOŽNOST PRELOMA ODNOSAJEV

Washington, D. C., 5. apr. — Ameriška vlada je odločno zavrnila protest Nemčije in Italije proti zasegi 30 nemških in italijanskih parnikov v ameriških lukah. Ona je tudi odklonila zahtevo glede izpustitve 875 članov posadke, ki so bili aretirani na obtožbo sabotaže.

Noti državnega departamenta ignorirata obdolžitve, katere sta vključila dr. Hans Thomsen, pravnik poslov nemškega poslanstva, in knez Colonna, italijanski poslanik v Washingtonu, v protest. Državni tajnik Cordell Hull je v odgovoru naglasil, da je zasega nemških in italijanskih parnikov v skladu z določbami mednarodnega prava in ameriškega zakona. Ta je bila odredjena po odkritju sabotaže na 26 parnikih. To je bil Hullov odgovor na protest osišča zaradi zasege parnikov.

Možnost diplomatskega preloma med Združenimi državami in Italijo se je pokazala kot rezultat zahteve ameriške vlade, da mora Italija takoj odpoklicati admirala Alberta Laisa, mornaričnega atašea italijanskega poslanstva v Washingtonu. Lais je bil obdolžen, da je on odredil sabotažo parnikov.

Državni tajnik Hull je po Rooseveltovih navodilih naslovil nota italijanskemu poslaniku, ki pravi, da je admiral Lais nezadržljiva oseba, zato naj ga Italija takoj odpokliče. Poslanik Colonna ni hotel komentirati note, pričakuje pa se, da bo Mussolinijeva vlada pretrgala ali pa omejila diplomatske odnose z Ameriko. Colonna je povedal reporterjem, da čaka na instrukcije iz Rima.

Prvič po prvi svetovni vojni se je zgodilo, da je ameriška vlada zahtevala odpoklic diplomatov. Zahteva glede odpoklica nemških diplomatov l. 1916 je rezultirala v prelomu diplomatskih odnosov med Ameriko in Nemčijo.

Zena admirala Laisa je Američanka. Njeno deklško ime je bilo Eleanor Sutton Evans in rojena je bila v New Yorku. Ona lahko ostane v Ameriki. Njena hči Edna, ki sovraži fašizem, je nedavno vložila prošnjo za ameriško državljanstvo. Sin Lucio je kadet na mornarični akademiji v Leghornu.

## Naciji obsodili dva Francoza v smrt

Berlin, 5. apr. — Francoza Robert Duterte in Raymond Geindreau sta bila spoznana za kriva, da sta napadla in oropala nekega nemškega delavca na zapuščenih cestah v bližini Berlina in sodišče ju je obsodilo v smrt. Oba sta prišla v Nemčijo za delom pred nekaj meseci.

## Krvave bitke med policijo in domačini v Siriji

Vichy, Francija, 5. apr. — Tu je bilo objavljeno poročilo o krvavih izgredivih v Beirutu, Siriji. V pouličnih bitkah med policijo in domačini je bilo pet oseb ubitih in veliko število ranjenih. Vojaške avtoritete so odredile zatvoritev vseh trgovin v Beirutu in nekaterih drugih sirijskih mestih.

## Prišli so na vrsto

Poldruge leto je bila naša stara domovina podvržena živčni vojni. Tako je hotel nacistički diktator v Berlinu. Včeraj je pa bila naša stara domovina vršena v vojno krvi. Tako je odločil Hitler v svoji togoti, ko mu je vojaška revolucija 27. marca v Beogradu odločno sporočila, da je konec "apizarake" igre v Jugoslaviji.

Hitlerjeva togota se razodeva v njegovem odloku, ki ga je dal včeraj sjetraj svoji armadi, katero je pognal v Jugoslavijo in proti Grkom. V tem odloku diktator Hitler pravi, da so se "kriminalci v Beogradu prepustili Angleškom" in zato morajo biti kasnovani dalje se Hitler po svoji stari taktiki podlo laže glede "grozodajstev" nad Nemci v Jugoslaviji. Ves demokratični svet še posna te Hitlerjeve podle pretveze, katerim niti sami Nemci ne verjamejo več.

Naši rojaki v stari domovini so zdaj prišli na vrsto. Kraji naše stare domovine bodo začasno okupirani po nacističkih razbojnikih, petokoloncih in gestapovcih. Svoboda, kolikor so je naši rojaki imeli, bo zdaj začasno docela konec—med tem pa bo v naših rojakih, ki pridejo pod nacističko železno nogo, živelo mogočno upanje, da se svoboda prej ali slej vrne pomlejana in povelšana; v njih bo živela plameteča zavest, da so nepremagljive sile demokracije na njihovi strani, da je Amerika na njihovi strani in da smo na njihovi strani tudi mi.

Ameriški Slovenci imamo danes brdko zavest, da smo zdaj edini Slovenci na svetu, ki še imamo svobodno besedo—in to svobodno besedo bomo odsele sastavili tudi za zasajene rojake v stari domovini.

## Domače vesti

### iz Pennsylvanije

Strabane, Pa. — Dne 28. marca je tu umrl Joseph Plavec, star 52 let in doma od Novega mesta na Dolenskem. V Ameriki je bil okrog 35 let in tu zapuščal ženo, štiri sinove in hčer. Bil je član društva 138 SNPJ. — Pri družini Mary Nagode ml., poročeni Smith, so dobili krepkega sinčka prvorojenčka, mladinski oddelek SNPJ je pa dobil novega člana. Čestitke!

### Nov grob v starem kraju

Pittsburgh, Kans. — Karolina Ključevšek, članica društva 9 SNPJ iz Yala, je prešla žalostno vest, da je 24. januarja t. l. v Zagorju ob Savi umrla njena mati Cecilija Grošelj v lepi starosti 86 let. V Ameriki zapuščala samo njo.

### Clevelandske vesti

Cleveland. — Dne 2. t. m. je umrla Mary Cimperman-Smith, stara 41 let in rojena v Clevelandu. Zapuščala moža, dva sinova, dve hčeri, očeta, dva brata in dve sestri.

### Še nekaj iz Pennsylvanije

Glassport, Pa.—Pred kratkim je tu umrl Jakob Cveton, star 65 let in doma iz Čelja pri Ilirski Bistrici na Primorskem. Tu zapuščala ženo, več odraslih otrok in tri brate. Član je bil društva ABZ.

### Cankarjev glasnik

Chicago. — Marčeva številka Cankarjevega glasnika, mesečnika za leposlovje in pouk, ima tole vsebino: Kje je varnost? (uvodnik), Ivan Jontez: Moja bolezen (črtica), Anton Debeljak: Milan Vukasovič, Flu! (razprava), Ivan Jontez: Slovenske ustanove v Clevelandu, Indija, E. K.: Julkina zmeta (nadaljevanje novele), Topla Alaska, Somalija, Narodni poziv k sodelovanju za izdajanje slovenskega besednjaka, Svilene nogavice. — Cankarjev glasnik stane tri dolarje letno ali 30c številka. Naslov: Cankarjev glasnik, 6411 St. Clair Ave., Cleveland, O.

## Krvave bitke med policijo in domačini v Siriji

Vichy, Francija, 5. apr. — Tu je bilo objavljeno poročilo o krvavih izgredivih v Beirutu, Siriji. V pouličnih bitkah med policijo in domačini je bilo pet oseb ubitih in veliko število ranjenih. Vojaške avtoritete so odredile zatvoritev vseh trgovin v Beirutu in nekaterih drugih sirijskih mestih.

## VSE TOVARNE FORD MOTOR CO. ZAPRLE VRATA

118,000 delavcev prizadetih zaradi stavke

## MAGNAT FORD SE SKRIVA

Detroit, Mich., 5. apr. — Ford Motor Co., ki se je zapletla v konflikt z avtno unijo CIO, je naznanila zatvoritev vseh svojih tovarnov v Detroitu in drugih mestih. Skupno število delavcev, prizadetih zaradi stavke, katero je oklicala unija v tovarnah v River Rouge, je 118,000. Samo v tovarnah v River Rouge je bilo uposlenih 84,000 delavcev.

I. A. Capizzi, Fordov odvetnik, je sinoči odpotoval v Washington, D. C., da konfirira z vojnim tajnikom Stimsonom o situaciji. On je pred odhodom obdolžil člane unije, da so povzročili škodo \$100,000 z uničenjem orodja v oddelku za izdelavo letalskih pritliklin, preden so zapustili tovarno. Kompanija ima za \$150,000,000 vladnih naročil.

Federalni posredovalec James F. Dewey je sinoči skušal pregovoriti okrog 1500 delavcev, povečini zamorcev, naj izpraznijo tovarno, v kateri so ostali zadnji tork, ko je unija oklicala stavko, a ni uspelo. Ti so se oborožili s palicami, noži in celo sulicami ter sabljami. "Federalne in državne avtoritete vas bodo ščitile, če se vrnete domov," je rekel Dewey. "Unijski uradniki in policija vas bodo tudi protektirali in zunanjo avtobus, ki vas bodo odpeljali domov." Deweyjevemu pozivu se je odzvalo samo 70 delavcev, vsi drugi pa so ostali v tovarni.

Federalni sodnik Arthur J. Tuttle je prej izdal injunkcijo v prilog kompaniji, ki prepoveduje članom unije nadlegovanje kompanijskih uslužbencev. Unija je takoj obdolžila kompanijo kršenja dogovora, sklenjenega z gospodarstvom, s katerim se je obvezala, da ne bo obnovila obrata v času pogajanj.

R. J. Thomas, predsednik avtne unije, je dejal, da tri priče, ki so pričale za kompanijo, ko je vprašala sodišče za izdajanje injunkcije, so njeni podrepaniki. Priče so bile Carl Brooks, policijski načelnik v Dearbornu, Charles Slamer, policijski inšpektor, in Edward J. Reilly, Thomas je dejal, da vsi prejemale plačo od kompanije.

Federalni maršal John J. Barc je zamenjal iskal magnata Forda, njegovega sina Edsela, predsednika kompanije, in Harryja H. Bennetta, načelnika Fordove privatne policije, da jim izročijo pozivnico z zahtevo, naj nastopijo kot priče pred federalnim okrožnim sodiščem v pondeljek. To je odredilo zaslišanje o peticiji avtne unije, v kateri ta zahteva razveljavljenje izdane injunkcije. Vsi trije se skrivajo in maršal jim ni mogel izročiti pozivnice.

Kompanija je trdila v peticiji za injunkcijo, da so komunisti provocirali stavko v njenih tovarnah, kar pa je unija zanikala. Ernest Goodman, odvetnik unije, je dejal, da je kompanija provocirala stavko in zapretel, da jo bo obtožil premišljene sabotaže programa narodne obrambe.

## Bitka med izgnanci in policijo na Filipinih

Manila, Filipini, 5. apr. — V pokrajini Mori je bilo 22 izgnancev ubitih v bitki s policijo, dva pa sta bila ranjena. Poročilo je dospelo v Manilo iz Jola.

**PROSVETA**  
THE ENLIGHTENMENT  
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE  
PODPORNE JEDNOTE  
Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravstvena drava (Ivan Chlova) in Kanada  
\$4.00 na leto, \$2.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago  
in Cleveland \$1.50 za celo leto, \$1.75 za pol leta; za inozemstvo  
\$3.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago)  
and Canada \$4.00 per year, Chicago and Cleveland \$1.50 per year,  
foreign countries \$3.00 per year.

Cena glasilov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nana-  
robnih člankov se ne vratajo. Rokopisi literarne vsebine  
(štice, povesti, drame, pesni itd.) se vrnejo pošiljatelju  
le v slučaju, če je priložil poštno.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of commen-  
tations and unsolicited articles will not be returned. Other  
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned  
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped  
envelope.

Naslov na var, kar ima stik s listom  
**PROSVETA**  
3037-50 So. Leavens Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v obljubo na primer (April 20, 1941), poleg tega  
tudi na naslednji strani, da vam je s tem datumom postala  
redna. Posvetite jo pravilno, da se vam list ne utoni.

# Glasovi iz naselbin

**Langerholm je v pravem —**  
**Johnstown, Pa.**—Garden ima prav, je naslov dopisa Antona Zupana iz Nanticoka, Pa. V dopisu pa manjka pojasnila, v čem ima Garden prav. Dopisnik sicer omenja njegove protivojne članke, toda resnica je, da podpisani, katerega A. Z. omenja v svojem dopisu, ni kritiziral A. G. radi tega, ker je proti vojni. Sem sam nasprotnik vojne, vidim pa razliko med napadalno in obrambno vojno, kar je menda tudi sporna točka, radi katere se pričkam.

Kritiziral sem Gardnerja, ker je v svojih člankih nasprotoval, da bi Anglija, ki je v obrambni vojni, dobivala vojne potrebščine iz Amerike. Pravilno tudi ni bilo, da je on v tistih člankih strašil čitatelje, da se bo Amerika radi prodajanja orožja Angliji zapletla v vojno.

Ako je bil Garden v pravem, ko je nasprotoval pošiljanju vojnega materiala Angliji iz Amerike, je bil v zmoti takrat, ko je grajal Ameriko, ker je prepovedala izvoz orožja v Španijo. Prvo ali drugo—oboje ni mogoče.

Vzrok za moje mnenje, da je večina čitateljev Prosvete na strani urednika, je ta, ker smatram, da so čitatelji Prosvete naprednega mišljenja in vedo, kaj je razlika med svobodo in sužnostjo. Če sem v zmoti, kot trdi A. Z., ni to v kredit Prosvetinih čitateljev. Sklicevati se na to, da Prosvetino pisanje ne ugaja kakemu cerkvenemu fanatiku ali pa kakemu Stalinovemu "repku", je slaba taktika.

Kdor primerja sedanjo vojno z ono pred 25 leti, kot to dela dopisnik iz Nanticoka, s tem le dokazuje, da pleše po notah, ki jih igrajo v Moskvi ali Berlinu, ali pa je politično spal zadnjih osem let.

Kar se tiče pokojnega Debsa, sem trdno prepričan, ako bi on živel danes, bi bil s tistimi, ki so za pomoč Angliji. Sramoval bi se Lindbergh, Ford & Co., ki se postavljajo s Hitlerjevimi medaljami. Primerjati Debsa z Gardnerjem je zelo ponesrečeno.

**John Langerholm, 82.**

**Nekoliko odgovora**

**Chicago.**—Upam, da mi bodo čitatelji oprostili, če nekoliko komentiram gornji dopis, ker se tiče v glavnem podpisanega in je natrpan s polresnicami. Kot je znano, so polresnice navadno daleč od resnice. Z br. Langerholmom se strinjam le pri zadnjem stavku.

Smešna pa je trditev, češ, če bi Debs še živel, bi bil gotovo na moji strani. Na kateri strani bi bil, ne morem trdit, ne jaz niti Langerholm. Mogoče bi podpiral Rooseveltove smernice v zunanji politiki, mogoče bi jim nasprotoval. Na podlagi njegovega rekorda in sploh vsega njegovega življenja je vsekakor več podlage za domnevo, da bi na primer zavzel prilično enako stališče kot ga zavzema Norman Thomas. Glede vojne in vzrokov vojne sta si oba zelo sorodna.

Ne bom razpravljal o vzrokih te vojne, toda ne bom zapisal nič novega, če rečem, da je ta vojna le nadaljevanje zadnje ali pa prve svetovne vojne. Povzročili so

jo isti ekonomski vzroki: slaba, krivična in protisocialna organizacija svetovnega gospodarstva, na katerem slone tudi enako slabe in protisocialne politične forme držav.

S tem pa ni rečeno, da je delavstvu in posebno socialistom lahko vseeno, kdo zmaga v tej vojni. Za svojo osebo lahko odkritosrečno rečem, da želim zmago angleškemu orožju, predvsem zmago angleškemu delavstvu—ne pa angleškemu in ameriškeemu kapitalizmu, na kar je treba s tem v zvezi tudi računati, in sicer bolj računati kot pa računajo moji kritiki z Langerholmom vred. Dokler Anglija ne javi svojih "vojnih ciljev"—programa za povojno gospodarstvo in politično reorganiziranje Evrope in rešitev vprašanja kolonij—toliko časa je sploh upravičena, zelo upravičena bojazen, da so cilji Anglije—torijske Anglije—nič drugega kot uničenje Nemčije s še slabšim mirom kot je bil versajski.

S tem v zvezi je bilo od vsega začetka moje stališče, pa bilo pravilno ali zmotno, da bi morale progresivne sile Amerike propagirati zalaganje Anglije z vojnim materialom le pod pogojem, da slednja poda dovolj jasen obris svojih "vojnih ciljev", in sicer takih, na katerih bi bilo mogoče zgraditi novo Evropo in reorganizirati svetovno gospodarstvo na principih gospodarske kooperacije in pravičnosti za vse narode.

In ker se Anglija tega brani, na drugi strani pa je znano, da so močni elementi med toriji, katerih edini vojni cilj je zdrobitve in razkosanje Nemčije tako, "da ne bo nikdar več mogla nas ogražati" (to mnenje dobiva odmev tudi v Ameriki)—toliko časa je človek upravičen, če se skoraj toliko boji po torijih—in kapitalistični Ameriki—diktirane miru kot zmage Hitlerja. Prvo kot drugo bi bila nova tragedija za človeštvo. In če bo zmagala Anglija z ameriško pomočjo, kar pomeni tudi s pomočjo ameriškega vojaštva, tedaj so vsaj danes veliko večji izgledi, da se bo ponovila versajška zgodovina v še bolj pogoršani obliki. Potem pa bo Evropa dobila novega Hitlerja, lahko še bolj drznega in krvoločnega od sedanjega, in zopet novo evropsko odnosno svetovno vojno.

Program za pravičen mir ima le angleško delavstvo, ampak do danes še ni nobenih izgledov, da bodo toriji nanj pristali. Vsaj do sedaj še niso hoteli in tudi ni znamenja, da bodo. Razumeti je treba tudi to, da so ameriški kapitalisti obeh frakcij: Rooseveltovega tabora in njegovi nasprotniki na strani angleških torijev in ne na strani angleškega delavstva. Pravičen mir in nova Evropa, Evropa združenih držav in demokratičnega kolektivnega more priti le, če bo v tej vojni prišlo do splošne socialne revolucije, ki bo pometla z vsemi tirani in izkoriščevalci po vsem kontinentu in zajela tudi Ameriko.

Kar se tiče mojega "strašenja" čitateljev, da se bo Amerika zapletla v vojno, če bo Anglija skušala garantirati zmago, danes lahko ve vsak otrok, da

to ni bilo nobeno — strašenje, marveč le izvajanje zaključkov na podlagi nekolkinega znanja profitnega sistema. Pravilnost tega "strašenja" — v resnici zaključkov — potrjujejo vsi vladni ukrepi, ki ne morejo voditi drugam kot v odprto vojno. Kdor tega ne vidi, je bodisi slep ali pa naiven. Prav tako je s tistimi, ki pravijo, da so proti vojni, obenem pa podpirajo ukrepe, ki vodijo v vojno. In mar bo Amerika vojevala "obrambno vojno", če zopet pošlje svoje armade v Evropo ali pa Azijo, da brani angleški imperij, s katerim so povezani tudi interesi ameriškega kapitalizma?

**Anton Garden, 1.**

**Novice iz Bridgeporta**

**Bridgeport, O.**—Dne 29. marca je tukaj umrl John Gričar, član društva 13 SNPJ. Njega je zadel mrtvoud že pred desetimi leti na poti v premožerov, ko so zjutraj sedeli v vozčkih, da jih motor potegne v jamo. Mrtvoud ga je zadel na eni strani in je dolgo ležal nepremično in tudi govoril je težko, da si ga komaj razumel. Po dolgem času je prejel vso bolniško podporo od jednote. Pozneje, ko je že vstal s postelje, ga je mrtvoud ponovno zadel in ni se mogel več ganiti. Dne 15. marca ga je ponovno zadel in spravilo v grob.

Vsa ta dolga leta je veliko pretrpel in bil v nadlego sebi in drugim. Doma je bil iz novomeške okolice. V tej deželi je bil 40 let in zapuščal ženo, pet sinov, tri hčere, enega brata in eno sestro v Clevelandu. Star je bil 65 let. Kot je razvidno iz njegove police, je bil do združenja član treh jednot—SNPJ, SDPZ in Sv. Barbare v Forest Cityju.

Pogreb se je vršil v soboto, 29. marca ob veliki udeležbi sorodnikov, znancev in članstva našega društva. Žena je bila zelo zadovoljna, ker so ji šli vsi na roko v tem kritičnem času. Društvo 13 je tudi častno opravilo svojo bratsko dolžnost v vseh ozirih, za kar gre priznanje članstvu.

Dne 24. marca je bila v Cook County Hospitalu v Chicagu sprejeta kot učenka za bolniško strežnico Margaret Snoy, članica društva Pioneer SNPJ. Predno je odšla, je bila par dni doma na obisku. Tako smo obiskali njeno bolno sestrico Fredo, ki se še sedaj nahaja in se bo še dolgo nahajala v otroški bolnišnici v Columbusu. Menda se bo res vse spravilo nad revico.

V februarju je imela tudi škrlatinko in je bila tri tedne v izolacijski bolnišnici v tistem mestu. K sreči je to bolezen dobila v bolnišnici in ker je bila takoj opažena, ni pustila posledic za seboj.

Dne 31. marca je odšel nadaljnji član društva 13 k vojakom, in sicer brat Blatnik. Fant je zelo lepe postave, kot ulit in gotovo ga ne bodo poslali nazaj po zdravniški preiskavi, kot pošljejo mnoge. Njegov dve leti mlajši brat John pa gre 9. aprila igrat žogo k newyorškim Yankeejem—igral bo v manjši ligi. Isto je delal tudi lani. V tujakšnji srednji šoli je bil zelo dober igralec in je bil v več atletičnih igrah prvak. On je član društva 640 SNPJ.

Klub Naprej JSZ se pridno pripravlja za majniško proslavo, na kateri bomo praznovali tudi klubovo 15-letnico. Priredba se vrši 26. aprila v Društveni dvorani na Boydsvillu. Na tej proslavi bo sodeloval tudi deklinski kvartet soc. Zarje iz Clevelanda, za ples pa bo igrala godba Louis Simončića tudi iz metropole.

V nedeljo, 30. marca je imela konvencijo na Bartonu izobraževalna politična liga okraja Belmont. Sprejetih je bilo več važnih zaključkov v prid Wagnerjevega delavskega zakona, proti propagandi, ki škoduje delavstvu in več važnih resolucij, ki bodo poslane kongresnikom in senatorjem. Izrekla se je za strogo samostojna politična dela, ker je organizirana, da služi posebnim namenom.

**Joseph Snoy, 13.**

**Pismo iz starega kraja**

**West Middlesex, Pa.**—Te dni sem prejel pismo iz starega kraja in ga priobčam v Prosveti, ker bodo novice gotovo zanimale tudi druge Sentjurce. Pisano je bilo 2. febr., prejel pa sem ga 31. marca. Piše mi Anton Pritekel iz Ponove vasi: "Dragi stri! — Zadnjič sem Vam poročal, da so 7. dec. 1940

umrli mama. Upam, da ste dobili tisto pismo in sliko mame, ki ležijo na mrtvaškem odru. Sedaj Vam poročam, da je v Sentjurski dolini skoraj v vsaki hiši bolezen, ker tukaj razsaja neka španska bolezen in jih hudo pobira. Sentjurski zvonovi kar naprej zvonijo in naznanjajo smrt tega in onega. V vasi Udje sta umrla Piharjev oče in mati, oba v eni uri. Ko so očetu luč držali, je mati vprašala, ali so mu prižgali luč. Ko so ji odgovorili, da je začela še mati umirati. Priloženo pošiljam njuno sliko, ko sta ležala oba skupaj na mrtvaškem odru. Res žalostno. Stara sta bila približno po 80 let. Zapuščata več otrok, ki so pa že vsi poročeni. En sin je v Ameriki, toda še ni oženjen.

(To je Frank Jeršin, ki je že več let uslužben v bolnišnici v New Castlu, Pa., kot bolniški strežnik. Ko sem šel l. 1937 v domovino na obisk, mi je dal \$20, da sem jih nesel očetu in materi. Seveda sem jih obiskal in vesel so bili sinovih dolarjev. Meni so pa tudi postregli z domačo slivovko in klobasami. Oče je bil tkalec in je izdeloval platno. Mati mi je takrat podarila platneno rjuho in rekla: "Kadar boš bolan, zavij se v to klopno rjuho in boš ozdravil." In res imam to rjuho od njih za spomin.)

Dalje je umrl 2. jan. t. l. Johan Hribar, po domače Možina iz Ponove vasi. Star je bil okrog 75 let. Zapustil je lepo domačijo in tudi precej denarjev. (Tudi s tem možakom sva bila prijateljska. On je bil navdušen lovec in kupčeval je z lesom kakor tudi z ježicami. Ko sem bil l. 1937 pri njem, sem videl na njegovem podstrešju za štiri vagonne ježice. Rekel je, da čaka, da bo boljše cena. Imel je v najemu tudi ribolov in je z veseljem ribaril. Po končanem ribolovu je v gostilni izročil ribe in rake, da so napravili pojedino, kakršne sem bil tudi jaz deležen. Enega sina ima v Ameriki, to je Frank Hribar v Clevelandu, kjer vodi gostilno.)

Dalje je umrla v naši vasi Pech Španova mati—Rebolova—stara okrog 80 let. (Ima tri sinove v Ameriki, eden, France, je umrl 20. nov. 1939 v Helperju, Utah.) Dalje je umrl v Ponovi vasi Puhov Tone, Dremel, star 65 let in še samec. Tako se vrstijo smrtni slučajji, zdaj tu zdaj tam...

**Anton Valentinčič, 262.**

**Ima rad ženske dopise**

**Steelton, Pa.**—Sem Hrvat, toda zelo rad čitam Prosveto, najbolj pa se mi dopadejo ženski dopisi. Ne vem zakaj to, toda mogoče vsled tega, ker mi je moja pokojna mama povedala, da so bile pri mojem rojstvu samo ženske, nobenega moškega. Najraje pa čitam dopise Dušakove Terezije. V svojem dopisu v 59. številki pravi, da bi bilo škoda, če bi se Prosveta spremenila v sv. pismo, kot je omenil "clevelandski fant" Frank Barbič. Pravi tudi, da se ne razume na politiko, a sigurne sem, da bi se še manj razumela na sv. pismo, če bi ga čitala. Barbič pa tudi o politiki tako napiše, da ga lahko vsakdo razume. Pa dovolj o tem.

Našim "popovom" je bilo srce na mestu, ko je Jugoslavija podpisala pogodbo s Hitlerjem. Oni so pravi petokolonci in se jim ameriški zakon nič ne dopade, sploh se vsi "popovi in fratri" zatekajo v eno brdo. To je razvidno iz hrvatskega lista Danice, ki ga urejuje v New Yorku Ivan Krešič, z dne 13. in 15. marca, kakor tudi z dne 22. in 25. marca. Da vidite, kako oni "popovi" napačno a) predsednika Roosevelta in pokojnjega Wilsona. V izdaji od 13. marca pa vabi župnik Albert Žagar v Millvalu, Pa., svoje župljane na misijon, da molijo blaženega Nikola Tavelića, ki je umrl l. 1391. Ne vem, kje je bil ta Nikola celih 550 let. Ampak zdaj so srečni Hrvatje v Millvalu, ko pride iz Chicaga rev. Reginald Rabdana, ki jim bo pridigal o blaženem Nikolu.

**Ignac Hrestak.**

**Pismo iz starega kraja**

**SLOVENSKA NARODNA PODPORNJA JEDNOTA** izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za korist, ter posebno agitacijo svojih družtev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorni dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih družtev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

## Zakonci se podzavestno izenačujejo

Dr. Ciocco, član "Urada za narodno zdravje v USA, je nekaj let proučeval zakonske zakonice 2571 zakonskih parov, način njih življenja in umiranje. V svojem dolgoletnem študiju je prišel do zanimivih rezultatov.

V mnogih zakonih obolita mož in žena zaradi bolezni ter umirata in umrta na isti dan. Zakonca sta izpostavljena istim kužnim boleznim, kar je povsem razumljivo, saj živita v istih okolnostih ter moreta okužiti drug drugega, kar prihaja posebno v poštev pri gripi itd. Zanimivo pa je, da to ne velja za berkulozo, saj je znano, da tuberkulozni konci živijo precej dolgo. Znani so primeri, ko dočakali celo svoje "zlate poroke."

Pač pa je rak značilna "zakonska bolezen", radi katerega premnogokrat umrta oba zakonca, četudi še noben zdravnik doslej še ni dokazal, da bi bil rak nalezljiva bolezen. raka umirajo navadno starejši zakonci, kaj podobnega je z raznimi srčnimi boleznimi, zlasti "srčnim revmatizmom". Odtod sodijo je ta bolezen kužna, njen povzročitelj pa je ki virus, ki prodira skozi vse filtre ter ga radi tega ni mogoče odkriti. Mimo tega več drugih bolezni, zlasti želodčnih, boleznih, žolča, sladkorna bolezen in druge, ki so skupne obema zakoncema. Večina te bolezni se pojavi kot posledica slabih življenjskih okolnosti, v katerih bolezen prehaja z zakonca.

Mnogo ostarelih zakoncev umre skoraj starosti. Žene navadno živijo nekoliko kot možje, ker so navadno mlajše; njih počasi življenjska doba je za tri leta in devet secev daljša od dobe moža. Vendar povdova po 60 letnem možu kaj malo izgleda bi dočakala 80 let, ki bi jih pa zelo verjetno bi mož živel vsaj do svojega 75. leta. Ali to vzrok žalosti? Znaniti nenadna izpremenjenosti in okolnosti? Dr. Ciocco ni ravno ter ne verjame v žalost in tugo. Pri čevanju mladih zakoncev je postavil hipotezo: "Ljudje se navadno poročijo, ko se najdejo približno enaki vitalnosti in življenjski okolnosti". Ta življenjska podobnost in izenačitev je kot magnet, ki privlačuje spole, mnogi nejni od lepote, mikavnosti in najrazličnejši okusov.

Kronične bolezni, ki se polagoma razvijajo izpremenbe temperamentov mnogih ljudi se poročijo, je mogoče razložiti, tako mišlata Ciocco, najboljše na ta način, če predpostavljamo da skupno življenje slednjic precej izenači najbolj si nasprotne temperamente in tipe. Konci se podzavestno imitirajo in postajajo dalje bolj izenačeni. Tako prenaša drug drugega svojo vitalnost (življenjsko silo), odpornost, drug drugega bodriti ter si vzajemno podaljšujeta življenje in dočakata večji rost kot oni, ki ostanejo za vse življenje okusov.

## Z ultrazvoiki proti lšijas

Ultrazvočni valovi so zvočni valovi takih like frekvence, da jih človeško uho ne sliši več zaznati. Valovi oz. treslajev ultrazvočnega šaja okoli 284.000 treslajev v sekundi. Mogoče teh zvokov je uspelo razbiti velike lekule, ki igrajo pomembno vlogo v kemijskem raziskovanju beljakovin, kaučuka in umetnih tkanin.

Nemški učenjak dr. Schmidt v Stuttgartu je šel še dalje ter je uporabil ultrazvočni magnetiziranje nikla. Na ta način je postal magnetično jakost za približnost osemkratne se je izkazala za trajno. Kovina je ostala netična tudi potem, ko je prenehal vpliv zvokov.

Precej uspeha so pokazali tudi poskusi, bi se mogli uporabiti ultrazvočni valovi v Berlinski znanstvenik dr. R. Pohlmann je segel naravnost neverjetne izsledke. Dr. R. mann si je rekel, da utegne ultrazvočni jakosti razbiti tudi staničevje, v manjši meri pa delovati na staničevje kot nekaka masa. Koj nato so šli še korak naprej, ko so jeli skušati, kako globoko sploh prodre ultrazvočni človeškega telesa. Pri tem so zdravniki ugotovili da ultrazvočni staničevje sicer ne razbija, ampak z ugodno masažo potiska staničevje zdravlja, ki jih je sicer tako težko težko spraviti na pomoč na potrebna tkiva človeškega telesa.

Merjenje, kako globoko prodrejo ultrazvočni valovi, je imelo namen, da se dokončno vidi način in količina dosiranja zdravlja. Po vsi končanosti poskusih so jeli v neki berlinski bolnišnici zdraviti neprijeten in zavraten ter neuralgijski s pomočjo ultrazvočkov. Če tega zdravljenja rezultati še niso dokončno vendar pa pravijo poročila, da so bili do zdaj znatni uspehi v največjih primerih so bolniki jih je že leta in leta trpinčel lšijas, popopoma ozdraveli.

## Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 7. aprila 1921)

**Domače vesti.** V Milwaukeeju je umrla letna Nežka Retelj iz Sel pri Šmarjeti. Žena SNPJ.

**Delavske vesti.** Železničarska unija v vili centralni svet v New Yorku.

**Inozemstvo.** Bivši cesar Karl pobegnil v co. — Grki tepeni v Anatoliji.

**Sovjetska Rusija.** Anglija je obnovila poveljevo z Rusijo.

## Delavci in Roosevelt

Predsednik Roosevelt je pred nekaj dnevi objavil pred časnikarji, da je on proti vsaki zakonodaji, katera bi prekršila pravico delavcev do stavke, toliko časa, dokler ne bo novi federalni posredovalni odbor decela preizkušen, če je kos svoji nalogi ali ni. Novi odbor je komaj začel posloovati in takoj prve dni je imel pred seboj pet sporov. Obe glavni delavski organizaciji CIO in AFL imata v tem odboru po dva zastopnika.

Roosevelt je s to izjavo pokazal, da bo šel do skrajnosti, da se ameriškim delavcem obvaruje pravica in svoboda stavke — veliko je pa odvisno od delavcev samih, če si bodo znali sami varovati to pravico in svobodo in ako je ne bodo po neumnem zapravili; kajti vsaka stvar ima svoje meje in tako mora tudi vsaka večja stavka imeti svoje meje v tem kritičnem času, ko je treba, da je proizvodnja obrambnih sredstev v največjem razmahu.

V kongresu je vse polno skemarij, ki jih predlagajo nazadnjaški poslanci in senatorji, da bi z njimi udarili po delavskih unijah in svobodi stavke, vse te skeme pa padejo v koš, če bo novi zvezni delavski posredovalni odbor demonstriral svojo zmoglost — odbor pa ne bo mogel biti zmožen, če ne bodo hoteli posamezni delavski voditelji kooperirati z njim.

Na drugi strani mora novi odbor pokazati, da je enako odločen in nepristranski napram trmastim in požrešnim kapitalistom. Kajti kapitalistični velearhitekti, kakršni so McCormicki, Ford, Girdler in drugi, so enako odgovorni za neovirano produkcijo. Vlada ima moč, da tem kapitalističnim anarhistom — ki nečesto poznati nobenega zakona in nobene oblasti nad seboj — stopi na prste. Čas bi bil, da Roosevelt tudi na tej strani pokaže več odločnosti. Zaradi tega ne bo noben diktator, kajti ameriško ljudstvo mu je dalo oblast in kongres mu je dal oblast, da lahko zaseže tovarne, če se pokaže, da lastniki tovarnen ignorirajo zakone in zavlačujejo produkcijo.

Čas je tu, ko mora vlada s krepko akcijo naučiti kapitalistične anarhiste, da delavci niso njihovi podaniki, temveč so enakopravni ljudje.

## Klobuk dol pred Jugoslavijo!

Newyorški New Leader, o katerem se lahko reče, da je danes najboljši delavski list in branitelj demokracije v Združenih državah, je takole pozdravljal preobrat v Jugoslaviji:

"Klobuk dol pred Jugoslavijo! Njihova domovina bo mogoče zasedena, morda jih bo na stotine moralo umreti, ampak sramotno ne bodo umrli. Njihova domovina bo pa živela, ponovno bo živela, kajti Jugoslavija je dežela, ki zasluži življenje.

Ni bila le "revolta generalov", ki se je pripetila v četrtek zjutraj, dne 27. marca 1941; za generali so bili vojaki in vojaki so možje iz ljudstva — svobodnega ljudstva, ki je bilo v borbi pet sto let napram velikim premoči za obrano svoje kmetijske demokracije. Jugoslavlani imajo tradicijo, katera jim govori, da smrt ni najhujše zlo, ki more zadeti človeka — da je prstovoljna sužnost, katera se boji smrti in ni sposobna za življenje, neizmerno večje zlo.

Jugoslavanska revolucija bo drago stala Hitlerja na zapravljenem času, če drugega ne bo dosegla; demokratična obramba bo pridobila na času in na svojem ojačanju, kar je neprecenljive vrednosti. Če bo dosegla več, je odvisno od Turčije, ako je pripravljena na boj, to pa obratno zavisi od Anglije koliko more pomagati tako.

Ena možnost je, in ta je, da Grčija in Jugoslavija z Albanijo vred med seboj lahko tvorita bazo za operacije, na kateri Anglija lahko razvije veliko protiofenzivo v prid svetovni demokraciji."

## Misteriozna senca

Pred nekaj dnevi je ameriška vlada izpustila Stalinovega špiona Nikolaja Gorina, ki je bil v Californiji obojen na šest let zapora in \$10.000 globe, ker je ukradel neke tajne uradne listine. Izpuščen je bil pod pogojem, da takoj zapusti Združene države, kar je tudi storil. Domneva se, da je sovjetska vlada plačala globo.

Roosevelt je odločno proti "apizanju" diktatorjev v Berlinu, Rimu in Tokiju, še vedno pa vodi "apizarsko" politiko napram diktatorju v Moskvi. To je nekaj misterioznega, nekaj nerazumljivega za preprosto pamet...



Kitajski otroci izročajo Rooseveltovi ženi letak s seznamom predmetov, ki bodo razstavljeni na razstavi v New Yorku. Dobljeni od razstave bo poslan kitajskim reveštem.



(Se nadaljuje.)

Bil je brez u men beg, ki se je v blatnem toku valil proti jarkom sedanskih utrdb, podobem kupu gline in kamenja, ki ga nevihta, razsipajoča se na višinah, vleče s seboj v dolino. Od vseh planot, ki so ležale naokoli, od vseh pobočij, vseh zarez ozemlja, čez Floinško cesto, čez Pierremont, čez pokopališče, čez Champ-de-Mars in čez Fond de Givonne je drovil vrvež v neprestano naraščajočem diru groze. In — ali je bilo mogoče kaj očitati tem ubogim ljudem, potem, ko so vztrajali dvanajst ur nepremično pod unižujočim topniškim ognjem nevidnega sovražnika, proti kateremu niso premogli ničesar? Zdaj so jih obstreljevale baterije od spredaj, od strani in v hrbet; ognji so se obračali čimdalje bolj in bolj na isto točko, in sicer tako, kakor se je armada umikala proti mestu; bilo je drobljenje v velikem obsegu, človeški močnik, na dan te zločinake jame, kamor jih je bilo pometo. Nekaj polkov 5. armadnega zbora se je vzlasti pri Floingu umikalo v dokaj dobrem redu. A že v Fond de Givonne ni bilo več niti šarž niti poveljnikov; čete so brez glave tišale druga drugo, zmešane iz drobcev najrazličnejših oddelkov, zuavov, turkov, lavcev in infanteristov; večina jih je bila brez orožja, uniforme razpance in onesnažene, roke in obrazi črni, oči zalite s krvjo in buleče iz jam, usta kakor nabuhla in zatekla od kričanja surovih besed. Od časa do časa je pridiral konj brez jezdeca ter v galopu podiral vojake, deleč množico z dolgo brazdo groze. Nato so se peljali mimo njih topovi v brezumnem drevenju in popolni zmešnjavi; moštvo kakor bičano od pijanosti, in klicalo "Pozor!" marveč je povozilo vse. Topot čede se ni hotel končati; bilo je tesno defiliranje; bok ob boku, beg v masi, kjer so se vrzeli takoj zopet polnile, v instinktivni naglici, da najde tam doli vsakateri svoje zatišje za zidom.

Jean je zopet dvignil glavo ter se okrenil proti zahajajočemu solncu. Skozi gosti prah so žgali žarki dnevne luči še vedno na znojne obraze. Bilo je zelo lepo in nebo je stalo v čudoviti sinjini.

"Clovek bi poginil," je ponovil Jean, "to svinsko solnce, ki se ne mara izgubiti!"

Takrat je Maurice nenadoma zapazil mlado ženo, ki se je tiščala k hiši, v nevarnosti, da jo ta reka zmečka, in v svoje največje začudenje je spoznal sestro Henrijeto. Skoraj že celo minuto jo je videl; z odprtimi usti je obstal pred njo. Ona je izpregovorila prva, ne da bi se zdeja presenečena: "Ustrelili so ga v Bazilleu ... Da, bila sem tam ... In ker bi rada, da mi izroče vsaj truplo, mi je prišlo na um ..."

Imenovala ni niti Prusov, niti Weissa. Vsakdo je moral razumeti njene besede. Maurice jo je zares razumel. Pogledal jo je s pogledom ljubečega obožavanja in zahtel: "Rečica moja draga!" Okrog druge ure, ko se je zopet zavedla, se Henrijeta znašla v Balanu v neki kuhinji pri ljudeh, ki jih ni poznala; glava se ji je bila spustila na mizo, in jokala je. Toda te solze so ponehale. V tem tihem, šibkem bitju se je bila že zopet vzdramila junakinja. Ničesar se ni bala, imela je ponosno, nepremagljivo dušo. V svoji bolesti je mislila le še na to, da zopet dobi truplo svojega moža in ga pokopje. Njen prvi načrt je bil ta, da bi se enostavno vrnila v Bazilles. Vsakdo ji je odgovarjal od te misli ter ji dopovedoval popolno nemogočnost izvršitve. Zato je navsezadnje iskala nekoga, ki bi jo spremljal ali storil za njo potrebne korake. Izbrala si je nekega bratrance, ki je bil prej podravatelj velike čistilnice v Cheneu, tiste čase, ko je bil Weiss tam nastavljen. Zelo

rad je imel njenega soproga in gotovo ji ne bi odrekel svoje pomoči. Ze pred dvema leti se je bil vsled neke dedščine svoje žene umaknil na lepo posestvo Ermitage, čigar terase so se širile blizu Sedana, onstran Fond-de-Givonne. V Ermitage se je torej napolnila, sredi zaprek, ovirana ob slehernem koraku, in v neprestani nevarnosti, da jo potepajo ali ubijo.

Maurice, ki mu je kratko razložila svojo namero, jo je odobril. "Bratranec Dubreuil nama je bil vedno dober ... Koristil ti bo ..."

Takrat je obšla njega samega druga misel. Poročnik Rochas je hotel otihi zastavo. Ze so bili predlagali, da naj jo razrežejo in skrijejo vsak po en kos pod svojo srajco, ali pa, da bi jo zakopali pod kakim drevesom in napravili znamenje, ki bi pomagalo, da jo kasneje izgrebo. Toda misel na raztrgano zastavo, na zastavo, pokopano kakor mrtvec, jim je preveč stiskala srce. Radi bi bili našli drug izhod.

In ko jim je Maurice predlagal, da izroče zastavo zanesljivemu možu, ki jo skrije in v potrebi tudi brani do dneva, ko jo vrne neoskrunjeno, so mu vsi pritrdili.

"Dobro torej!" je nadaljeval mladi mož, obračaje se k sestri, "mi pojdemo s teboj, da vidimo, če je Dubreuil v Ermitage-u ... Saj te itak ne bi rad pustil same."

Rešiti se iz gneče, ni bila lahka reč. A naposled se jim je posrečilo, in krenili so v grapo, ki je vodila na levo kvišku. Tam so zašli v pravcat labirint steza in uličic, v cel kraj, sestojec iz zelenjavnih njiv, vrtov in hladnic, in množico majhnih posestev. In ta pašpota, te uličice so se vlekse med zidovjem, zavijale se v naglih lokih ter se nehavale z ulico brez izhoda: čudovito utrjeno taborišče za boj iz zasede, kotički, ki jih je moglo deset mož po cele ure braniti proti polku. In res so tu že pokale puške, kajti predmestje je obvladovalo Pruska garda.

Ko sta se Maurice in Henrijeta, ki sta sledila ostalim, obrnila na levo in potem med dvema brezkončnima zidovoma na desno, sta nenadoma zagledala pred seboj širokoodprta vrata Ermitage. Posestvo se je stopnjevalo dvigalo v treh širokih terasah in na eni teh teras je stalo glavno poslopje, velika štirivogelna hiša, do katere je vodil stopenjen brestov drevo. Nasproti, onostran ozek in globok zarezane doline, so bila druga posestva, razpoložena ob robu gozda.

Henrijeta se je vznemirila nad temi nasilno odprtimi vrati.

"Ni jih več tu, morali so oditi!" Zares se je bil Dubreuil prejšnji dan vdal v nujnost, da spravi ženo in otroke v Bouillon, spričo gotovosti nesreče, ki jo je slutil naprej. Vseeno pa hiša ni bila prazna; od daleč, skozi drevje, se je razodevalo gibanje. Ko se je drznila mlada žena v drevedo, se je umaknila pred truplom pruskega vojaka.

"Kaj vraga!" je vzkliknil Rochas, "torej so se tu že klestili!"

Zdaj so vsi hoteli vedeti, kaj da se je zgodilo, in so šli naprej do poslopja; in pogled, ki se jim je odprl, jih je poučil; vrata in okna v prilizju so morala biti vrta s puškinih kopit; skozi zijoče odprtine so se videle oplenjene sobe, dočim je na proudu terase pod stopnicami ležalo pohištvo, vrženo na prosto. Tam je bila popolna nebesnomodra salonska oprava, zofa z dvanajstimi naslonjaji, na slepo razpostavljeni okrog velike mize, katere belomarmorna plošča je bila počena. In zuavi, lovci, vojaki linije in mornariške pehote so tekali za poslopji in po drevedu semintja ter streljali na gozdiček, ki je ležal nasproti nad dolino.

(Dalje prihodjati)

Studentovska zgodba

Boris Ivič

Klubski sestanek. Predavanje gospoda Robinika o sodobni Portugalski. Sedimo v dolgih vrstah. Na obrazih poslušalcev viditi zanimanje, pa tudi dolgočasnost. Ko gospod Robinik obrne zadnji list napisanega predavanja — govori je celo uro — in spravi svoj govor v aktovko, zasijejo obrazi od navdušenja in hvalečnosti; gromek aplavza sledi. Teško je ločiti, koliko je bilo to plaskanje izraz veselja nad koncertom. Počasni gospod govornik si gnete roke in se nam vljudno zahvaljuje s priklanjanjem. Društveni predsednik se zahvaljuje gospodu predavatelju z visoko spoštljivimi besedami in mu odpira vrata. Ne dolgo potem je sestanek zaključen. In kam sedaj? Nekaterih se polasčujejo kar meščanske želje: cvček, hrenovke, cigarete. ... Stojimo v skupinah po ulicah, govorimo o vsem mogočem; šala neti smeh. Luči komaj prodirajo megle. Mrzlo postaja, noče so hladne, tolcemo po trotarju z njimi, da si jih ogrejemo. Oni s toplimi sobami si zaželjajo domov. Poslovi se zdaj ta, zdaj oni. Ostaneva končno sama z Mila-

nom; on je filozof, jaz jurist. Oba se pripravljava za izpit. Stanujeva skupaj v najeti podstrešni sobi. "Grevca domov?" ga vprašam. "Samo tega ne!" odvrne. "Soba je danes vražje mrzla; študiral pa sem že več kakor imam v programu. Končno je sobota in za spanje še zgodaj." Bil je slabe volje. Kakor da si želi nečesa nemogočega. Pogledam na poštno uro, stala sva pred Daj-Damom. Nekaj čez devet je kazala. Bife naju je vabil. Uganil sem njegovo željo, ker je bila tudi moja, uganil tudi vzrok njegove slabe volje, saj ni bilo posebno težko. To bi bilo vendar pravo čudo, da bi imel danes, ko je bilo, konec meseca, še kaj v žepu. No, čudež se je pri meni uresničil. Pretipal sem si žepa za vsak slučaj in našel — o, srečni trenotki! — v telovniku kovača. Z veseljem je sprejel moje povabilo. Stopiva v bife, pogledava v kmečko sobo. Ena miza je še prazna. Nasmehneva se drug drugemu in jo hitro zasedeva. Najina oguljena povrhnjaka visita na kljukah, midva pa čakava na naročeno vino. — Zrak je vlažno topel; cigaretni dim zavija goste v lahko meglo in jim daje poseben videz. Oči se svetijo, beseda teče gladko v pogovoru. Toplo je pri mizi in prijetno. Na najini mizi se že blesti cvček v kozarcih, midva

pa si nazdravljava in ekonomično prazniva čaše. Govoriva o ljubezni, takšni idealni, in še več. Rešujeva neresljive politične probleme. Obujava spomine. Steklenica je skoraj prazna in kaj zdaj? Mrzlo je v podstrešnici. Zaželela sva popolnoma naravno, da še vsaj za nekaj časa posediva in podaljšava to vinskilo iluzijo. Pri nasprotni mizi je pet najinih tovarišev kot zaključena družba, resno razpravljajo o neznanji temi. Zraven zalivajo hrenovke s cvičkom. Gotovo je koga izmed njih obiskala teta. Napete obraze imajo in govorijo kakor profesorji. Eden od njih pravkar razlaga s skrivnostnim glasom in s silno važnostjo gotovo plehki dogodek. Prav nič ne spadajo njihovi obrazi v ta prostor. Govornik vsako besedo precizno izgovarja in spremlja s kretjno roko. Ko mu zmanjka vsebine, prevzame drugi njegovo vlogo; ostali ga poslušajo. Končno se začnejo krohotati; slavnostni del sestanka je minil. Kmalu pride na vrsto zadnja točka večernega sporeda — prsta zabava, ki se zavleče lahko do jutra, če je sredstev na razpolago. Sredi gostije jih zmoti nov prišlec, ki se sam povabi in prisede. Napol izpraznjeni krožniki se mu bleščijo pred nosom in njih vsebina ga boče v oči. Govorijo se ni večerjal, nekako bled



Voditelji jeklarne unije CIO. Od leve na desno: David McDonald, Phillip Murray in William Mitch.

je v obraz — tudi zanj je zadnjega, to mu je zapisano na obrazu. Ni se znašel, da bi vstal in se poslovil, ampak je proti svoji volji obsedel, buljil v krožnike in požiral sline. Končno si je prižgal polovičko in vzel v roke časopis, da bi odvrnil misli na bolj mogoče stvari, kakor je dobra večerja. Vendar mu je tu in tam šinil pogled po tovariših, ali bodo kmalu gotovi. Z Milanom sva vse predobro opazila in sva se zabavala na njegov račun. Hudo mušno sva ga povabila k svoji mizi: "Janez! pridi rajši k nama, imava vsaj prazno mizo!"

No, on nama ni tega zameril in je junaško vztrajal. Imel je gotovo polno novic, pa je hotel počakati, da oni končajo.

Ze prej se nama je pridružil eleganten mlad gospod; najprej je prošil za dovoljenje, da prisede k najini mizi, in si nato naročil večerjo. Opazil je najino živahnost, opazil Janezov položaj in se na tihem zabaval. — Prepustila sva Janeza njegovi usodi. Najina steklenica je bila prazna. Sama sva bila v podobnem položaju. Natakara je že dvakrat šinil prazno steklenico s pomembnim pogledom. In midva ti začneva brez namena govoriti o mecenih. Gospod pri mizi si je naročil četr sladkega vina in si privoščil dišečo cigareto po večerji. Se vedno je bilo brati na njegovem obrazu hudo mušno veselost.

"Priatelj, ali veruješ v mecene?" pomenljivo vprašam prijatelja. "Da ti pade z neba ravno takrat, ko ti je najbolj potreben? Imaš želje in se jih obnem sramuješ; on pa, modra glava, razume tvoj položaj in se z lepo gesto izkaže. Ti seveda njegove velikodušnosti ne moreš žaliti in darilo sprejmeš ..."

Milan je odvrnil, da se sicer redko dogajajo take stvari, da pa bi on sigurno igral mecena, če bi imel denar.

Gospod pri mizi se je odpravil; pozabila sva nanj. Sanjarije so bile bolj mikavne kakor stvari okrog naju. Oblekel si je plašč, plačal svojo večerjo in se obrnil k nama: to pot svečano resnega izraza v licih. Mehko naju je pogledal in položil na mizo desetak: "Prosim, gospoda, izvolita povabiti svojega kolega."

Presenečena pokličeva Janeza in mu poveva, kako in kaj. "To vendar ne gre," se je branil.

"Kako ne bi šlo, rad vam ustrezem, drago mi je. Lahko noč!" "Če je tako, se vam tudi mi zahvaljujemo in se vam klanjamo," smo govoril drug čez drugega.

Janezu smo privoščili hrenovko za prvo in zadnjo silo, za vse tri pa je še enkrat prišel na mizo cviček. Za naju z Milanom je vseboval nekako več alkohola. Posedeli smo še na toplem, kakor smo želeli. Držali smo govornice, z Milanom sva postajala nekoliko sentimentalna; Janez se nama je s to ali ono besedo med pogovorom revanžiral v prijateljski šal za prejšnje. V takem razpoloženju smo krenili po ljubljanskih ulicah, najprej skupaj, nato pa vsak na svoj kraj.

Detektiv v gostini

"Natakara! Prinesite mi rezance na juhi, govejvo pečeno in čokoladno torto!" "Gospod, kako pa veste, kaj smo kuhali, ko še niste videli jedilnega lista?" "Zato sem pa pazljivo pregledal maeže na namiznem prtul!"

Otroci za pisalnim strojem

Napisal A. E. Wiggam Na ulicah nekega severnoameriškega mesta se je na lepem pretrgal ves promet zaradi gručee ljudi. Mestni šolski odbor je bil namreč pripeljal skupino učencev prvega razreda osnovne šole v trgovske prostore na predavanje: skupina otrok je pisala svoje šolske naloge na pisalnih strojih.

Ti otroci so bili samo nekateri izmed 14.000 učencev, s katerimi sta dva slovita ameriška psihologa delala dolge poskuse. Ti poskusi so pokazali, da so metode pouka, ko se mora otrok najprej učiti pisati z roko, napredne. Se več, da te metode otroka ovirajo pri učenju.

Pomen te ugotovitve je zelo velik. Zakaj tako neradi pisma pišete in to delo odlagate, če le morete? Zakaj je otrok, ki se učil pisati, tako zaskrbljen? Odgovori so preprosti: prenos misli na papir zahteva od nas popolno zbranost, ki jo otrok le z naporom lahko doseže in ki tudi nam odraslim zapišča podzavestno mržnjo do pisanja.

Pred nekaj leti sta dr. Freeman in dr. Wood poskušala uporabiti pri učenju otrok pisalne stroje. Štirje glavni ameriški izdelovalci pisalnih strojev so pristali na to, da dajo denar in posojilo 2.100 prenosnih pisalnih strojev. Te stroje so razdelili 30 različnim šolam v osmih različnih mestih. V vsakem izmed teh mest so ustanovili ogledne šole in v njih uporabljali pisalne stroje. Poskrbeli so pa tudi za vzporedne razrede, v katerih niso uporabljali pisalnih strojev. Poskuse so delali dve leti. Leto dni so zapisovali njih rezultate. Preizkušali so otroke od petega do dvanajstega leta. Ogledne in vzporedne skupine so bile kolikor mogoče enake, in sicer po letih, sposobnosti, ocenjevanju v razredu in po rodbinskih okoliščinah učencev.

Otroci so se sami učili pisati, in sicer z dvema prstoma. Zanimivo je, da je ta način pisanja dal dosti boljše rezultate kakor pa pisanje z vsemi desetimi prsti.

Učiteljem je bilo naročeno, naj shranijo vse pismene naloge, na roko in s strojem pisane, razen matematičnih. Znanstveniki so namreč menili, da pisalni stroj otroku ne more koristiti pri računanju. A ravno v tem so se vsi zmotili. Kmalu so namreč ugotovili, da otroci na svojo roko pišejo svoje matematične naloge na pisalnih strojih. Takrat so začeli učitelji shranjevati tudi matematične naloge. Tako so ugotovili, da je uspeh v matematiki v mnogih razredih večji kakor uspeh v drugih predmetih, ter da je v nekaterih primerih večji celo za 30 odstotkov.

Na koncu prvega leta poskusov so izpiti pokazali, da so otroci, ki so se učili pisati na pisalnih strojih, bolj napredovali kakor otroci brez strojev, in sicer v temle razmerju: v branju za 9%, v književnosti za 14%, v zemljepisju za 19%, v črkovanju in pravopisju za 23%, v materskem jeziku za 38% in v matematiki za 31%.

Starši se boje, da se s to metodo kviri rokopis otrok in veča mržnja do pisanja z roko. Ta strah je pa popolnoma neutemeljen. Otroci, ki so se učili pisati na strojih, so bolj čislali lepopyis kakor pa otroci, ki so se učili brez njih, in so poleg tega pokazali tudi dobre uspehe v pisanju.

Dr. Wood pravi o rezultatih teh poskusov tole: Rezultat naših poskusov kaže dve stvari, ki so važnejše od znaaja šolskih predmetov: prvič, da otroci laže pišejo na stroj in da se laže izražajo; drugič, da otroci izvršujejo na pisalnih strojih svoje naloge dosti pazljiveje.

V prvem razredu je prvo leto vsak učenec napisal na stroj povprečno 3000 besed, medtem ko so učenci, ki so pisali z roko, napisali manj ko 500 besed. V drugem razredu so otroci, ki so pisali na stroj, napisali povprečno 5500 besed, otroci pa, ki so pisali z roko, samo 2500 besed. To kaže, da vaje v pisanju, ki jih nalagamo otrokom od desetega do dvanajstega leta, nimajo nobenega praktičnega uspeha. Morebiti je to posledica tega, da otroke s tem silimo, da dosti pišejo v dobi, ko njihovi živci in mišice niso dovolj odporne za takšne reči.

Oba psihologa, ki sta delala te poskuse, se pa strinjata v enem: med poskusi so vsi otroci radi pisali na stroj. Pisali so originalne sestavke, pripovedke, pesmi in pisma, in sicer v dosti večji meri kakor otroci, ki so pisali z roko. Ti primeri jasno dokazujejo, kako se otrok muči, ko se učil pisati s svinčnikom in peresom. Pomislite na primer, koliko pretrpi majhen otrok, ko mora napisati "Dobro dan, mamica!" Najprej začne prepisovati nalogo. S težavo napiše prvo črko. Krčevito stiska pero med svojimi drobnimi prsti, nespretno sedi in napenja oči in mišice. A še preden napiše prvo črko, pozabi, kakšna je druga, in mora gledati na nalogo. Ko napiše "dobro dan", pozabi na besedo "mamica."

Ko pa piše besedo "dobro" na pisalnem stroju, je njegovo delo dosti lažje. Z enim samim udarcem na črko 'd' na tastaturi napiše črko. Tu mu sploh ni treba pretrgovati misli, temveč je kar navdušen nad uspehom. Otroci so pri tem od veselja vzklikali: "Oh, to je tako lepo kakor v knjigi!" V tem veselju — to tudi psihologi dobro vedo — se skriva pogoj za izpolnitev, ki

je pa otrok, ki se zaveda svoje nespretnosti, nikoli ne bo dosegel. S tem lahko vsaj delno pojasnimo, zakaj mnogi ljudje svoje zapisovanje svojih misli svinčnikom ali peresom. Vse je nedvomno ne ljub spomin in neprijetnosti, ki smo jih preživljali v mladosti, ko smo se učili pisati. Ljudje govore po cel dneve brez težav. Misli jim gladko tečejo z jezika. Ko jih je treba napisati, začno ječati. Prav tako svinčnik tudi otroka vira pri svobodnem izražanju, pa damo otroku pisalni stroj, razra svoje misli skoraj prav ko lahko kakor ustno.

Otroci, ki so se učili pisati na stroju, so se naučili velikih ločil, delitve na odstavke, dajanje prejšnjega, kakor pa otroci, so se učili pisati z roko. Razen tega ti pedagoški rezultati dokazujejo, da so boječi zaostali otroci in takti, ki nimajo smisla za sodelovanje, našli pisalnem strojem nove vire moči in s tem samozavest. Imeli večji uspeh in so se bolje prilagodili okolju. Celotni rezultat poskusov kaže, da utegne postati pisalni stroj koristen pripomoček za stroško vzgojo. Uvesti bi ga lo treba v vse razrede. — Ena zaostajanje za štiri ali pet učencev. Več ko 90% učiteljev meni, pisalni stroj, ki ga uporabljajo učenci, tako, da vsak med njih čaka, kdaj pride na sto, razvija med njimi občudovalovanje. Razen tega se ko otrok uči paziti na svoje črke, stroje, knjige, papir itd., in ko se pri njem veča smisel za sebojno odgovornost.

Večina učiteljev tudi meni, se s tem pospešuje pri otrocih samozavest in podjetnost, da otrok učil uporabljati instrumente, stroje in druge priprave, ki mu koristi v poznejšem življenju. Pedagogi verujejo, da tem dajemo otrokom prilobna, da pokažejo svoje prirojene sposobnosti. "School and Society", Boston

Alli ste naročili na dnevniki "Prosveta"? Podpirajte svoj list!

TISKARNA S.N.P.J. SREPREJMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizišnice, časnike, knjižne koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. D. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa poiznanja daje vodstvo tiskarne. — Čene smerno, unijako delo prve vrste

SNPJ PRINTERY

2857-58 S. LAWDALE AVENUE CHICAGO, ILLINOIS TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 11. redne konvencije so lahko naročili na list Prosveta in prijete eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$1.50 na eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri osemenju \$1.50 na eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri osemenju \$1.50 na eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri osemenju \$1.50 na eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri osemenju \$1.50 na eno letno naročnino.

Table with subscription rates: Za Zdrul. drisava in Kanado \$6.00, Za Clcuro in Chicago je \$7.50, 1 tednik in \$1.00, 2 tednika in \$2.00, 3 tednike in \$3.00, 4 tednike in \$4.00, 5 tednikov in \$5.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Subscription form fields: Ime, Čl. društva št., Naslov, Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od slededih članov moje družine, 2), 3), 4), 5), Mesto, Drisava, Nov naročnik, Star naročnik